

SCI-CONF.COM.UA

**CURRENT CHALLENGES
OF SCIENCE AND EDUCATION**

**PROCEEDINGS OF IX INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
MAY 6-8, 2024**

**BERLIN
2024**

CURRENT CHALLENGES OF SCIENCE AND EDUCATION

Proceedings of IX International Scientific and Practical Conference
Berlin, Germany
6-8 May 2024

**Berlin, Germany
2024**

UDC 001.1

The 9th International scientific and practical conference “Current challenges of science and education” (May 6-8, 2024) MDPC Publishing, Berlin, Germany. 2024. 485 p.

ISBN 978-3-954753-05-5

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Current challenges of science and education. Proceedings of the 9th International scientific and practical conference. MDPC Publishing. Berlin, Germany. 2024. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/ix-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-current-challenges-of-science-and-education-6-8-05-2024-berlin-nimechchina-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: berlin@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2024 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2024 MDPC Publishing ®

©2024 Authors of the articles

81.	<i>Бурсиннікова П. В.</i> МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИСМСТВ: ОНОВЛЕНІ ПІДХОДИ В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ	420
82.	<i>Іванченко П. О., Пельтек Д. О.</i> СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЯКІСТЬ ЧЕРВОНОГО ВИНА	428
83.	<i>Криворучко О. М., Клапоух В. Ю.</i> СТЕЙКХОЛДЕРСЬКИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИСМСТВОМ	432
84.	<i>Мушка Д. В.</i> ДО ПИТАННЯ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЦИФРОВИХ АКТИВІВ КОМПАНІЇ	439
85.	<i>Прушківська Е. В., Бойченко Д. Д.</i> ВПЛИВ ІННОВАЦІЙ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЕКОНОМІКИ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ	445
86.	<i>Селіщева А. В., Павловська О. Ю.</i> СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД – ЗАПОРУКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ	449
87.	<i>Скворцов Д. І., Камарницький В. С., Яворський Р. Т.</i> МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ЗАКУПІВЕЛЬ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ	455
88.	<i>Соїна О. В.</i> ОГЛЯД ВЗАСМОЗВ'ЯЗКУ МАРКЕТИНГУ ТА ДИЗАЙНУ В СУЧАСНОМУ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩІ	460
LEGAL SCIENCES		
89.	<i>Felyuk E., Bohatyrova M. O.</i> LEGAL REGULATION OF CYBERSECURITY: CYBERCRIME LAWYER	465
90.	<i>Hajibayli T. V.</i> TECHNOLOGY AND HUMAN SOLITUDE: A SOCIAL PHILOSOPHICAL ANALYSIS	470
91.	<i>Бек Ю. Б.</i> ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ З ДЕРЖАВНОЮ ПІДТРИМКОЮ	473
92.	<i>Казначеска Д. В.</i> СТАН ТА ДИНАМІКА ВІЙСЬКОВОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ	478
93.	<i>Ткачук Т. Р.</i> МЕДІАЦІЯ В УКРАЇНІ ТА США	483

**МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ
ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИСМСТВ:
ОПОВЛЕНІ ПІДХОДИ В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ**

Бурсніківа Наталія Вікторівна

д.е.н., професор

Вінницький національний технічний університет

м. Вінниця, Україна

Вступ. Сучасне сьогоднішнє потребує активізації діяльності вітчизняних промислових підприємств з відповідним менеджментом та дієвого обміну досвідом між ними у контексті формування релевантної політики стосовно результативності зазначеної діяльності. За таких умов актуалізується необхідність інноваування методичних засад щодо вимірювання й оцінювання згаданої вище результативності в контексті управління та презюмування пріоритетних напрямів функціонування і розвитку промислових підприємств.

Мета публікації полягає в висвітленні деяких методичних засад щодо оцінювання ефективності та результативності процесів у діяльності промислових підприємств, в підкресленні взаємозв'язку зазначених економічних категорій, а також в окресленні окремих аспектів управління результативністю (зокрема, *SEE*-управління) за допомогою показників її складових. Наукову новизну становить презентація дещо оновлених підходів до теорії результативності з акцентуванням уваги на моніторингу балансу станів складових результативності процесів і можливих дій щодо управління цією результативністю в контексті авторського *SEE*-управління.

Матеріали і методи. У дослідженні використано методи аналізу і синтезу, індукції та дедукції, узагальнення; ситуаційний, процесний, системний підходи для дослідження складових результативності процесу; авторські моделі складових результативності будь-якого процесу та *SEE*-управління за відповідними показниками для вимірювання, оцінювання певних складових результативності процесу, який досліджується з метою управління (див. [1] та

ін.). Авторські моделі зміни складових результативності будь-якого процесу, які використовуються при SEE-управлінні, у контексті ланцюга: «вивчення – вимірювання – оцінювання – моделювання – управлінське рішення-реалізація управлінського рішення», такі:

$$J_R = J_K \cdot J_E = J_K \cdot J_{V/Z} = J_G \cdot J_{V/G}; \quad (1)$$

$$J_R = J_G \cdot J_{V/Z/V} \cdot J_{G/Z} \cdot J_{V/G} = J_G \cdot J_{V/Z/V} \cdot J_{G/Z} \cdot J_{V/Z/G}, \quad (2)$$

де індекси J_R , J_K , J_E та інші є індексами зміни певних показників як відношень відповідних показників до базисних. У формулах (1), (2) V -показник загального продукту процесу; Z – показник його продукту як затрат; $G = (V - Z)$ – показник продукту як користі (досягнення) діяльності; $K = G + Z \cdot G/V$ – показник його масштабного продукту; $E = V/Z$ – показник ефективності діяльності як відношення показників загального продукту V і продукту як затрат Z [1, с. 148].

У зазначених вище формулах масштабний продукт K як кількісна складова результативності та ефективність E як якісна складова результативності R характеризують процес з різних сторін – кількісної та якісної – одночасно, тому мірою результативності можна вважати добуток відповідних показників його масштабного (кінцевого) продукту та ефективності. Використання сукупності показників у зазначених формулах дає змогу на практиці реалізувати комплексний підхід до управління (зокрема, SEE-управління як засобу підвищення дієвості процесу функціонування складних систем на основі авторських складових результативності; воно ґрунтується на відповідному SEE-аналізі) процесом, який досліджується. Таке управління має відповідні економічний, функціональний, організаційний змісти тощо [1, с. 147]. Буквений триплекс SEE скомпоновано з перших літер лексем *scale* (масштаб), *efficiency* (ефективність), *effectiveness* (результативність); порядок літер пояснюється порядком обчислення показників масштабності – K , ефективності – E , результативності – R » [1, с. 146]. Результати обчислень на основі інформації про діяльність промислових підприємств за моделями

складових результативності процесу можуть слугувати підставою для прийняття та реалізації відповідних управлінських рішень щодо цього процесу.

Результати й обговорення. Проблемам оцінювання результативності й ефективності функціонування підприємств у конкурентному середовищі присвятили свої роботи як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, зокрема А. О. Демченко та О. І. Момот [2], Ю. Г. Смець [3], В. О. Літвінова [4], А. Мескон та Ф. Хедоурі [5], Л. І. Піддубна [6], О. В. Пожусв [7], Н. П. Тарнавська [8] та інші.

Дослідження наукових доробків учених-економістів стосовно категорій «ефективність», «результативність», а також «конкурентоспроможність» тощо сприяло розумінню того, що існують різні тлумачення їхньої сутності. Ю. Г. Смець підкреслює, що ці категорії є взаємопов'язаними. Ефективність певних процесів у функціонуванні промислових підприємств є підґрунтям для забезпечення їхньої конкурентоспроможності. За [3], з одного боку, ефективність функціонування підприємства залежить від того, наскільки повно воно може виявити потреби споживачів, своєчасно задовольнити їх порівняно з основними конкурентами. У такому разі конкуренція підсилює ефективність, призводить до кращого використання ресурсів. З іншого боку, одним з критеріїв оцінки конкурентоспроможності підприємства слугує економічна ефективність його господарської діяльності.

Авторка Л. І. Піддубна [6] зазначає, що ефективність і конкурентоспроможність мають єдине онтологічне, тобто, сутнісне підґрунтя – результативність економічної діяльності, котра відображається як в абсолютному (економічність, ресурсоемність, технологічність, потужність), так і у відносному (конкурентна позиція, конкурентний статус) вимірах.

Дослідники в систему показників результативності діяльності підприємств долучають такі, які ґрунтуються на ефективності як на понятті, тотожному результативності ([9] та ін.), але мають місце й інші концептуальні підходи ([10, 11] та ін.). Як показали наші дослідження протягом понад 30 років потребують розглядання категорія результативності будь-якого процесу за

кінцевими наслідками одночасно і з кількісного боку, у вигляді характеристики його масштабного продукту, і з якісного, з урахуванням ефективності та відповідні їм показники як індикатори.

Значення ефективності процесу як економічної категорії полягає в тому, що вона характеризує будь-який процес в основному з точки зору витрат (процес як витрати) процесу на відміну від масштабного (кінцевого) продукту процесу, який характеризує процес в основному з точки зору його корисності (процес як вигода). Процесом є зв'язаний набір дій (функцій), що перетворюють вихідний матеріал (продукт) у кінцевий (цільовий) продукт процесу у відповідності з заздалегідь встановленими правилами, або сукупність послідовних дій для досягнення якого-небудь результату [12]. У роботах [12] та [13] нами визначено категоріальний апарат стосовно кількісних і якісних складових результативності функціонування систем (підприємств, регіонів, країни), основні авторські показники щодо вимірювання цих складових та методологію їхнього вимірювання.

Ефективне функціонування промислових підприємств є основою їхньої конкурентоспроможності, їхньої здатності діяти з визначеним рівнем результативності; таким функціонуванням називатимемо виконання функцій підприємствами, яке призводить до отримання відповідних результативності та ефективності (якісної складової результативності) процесів у ньому, що потребує відповідного SEE-управління, котре базується на SEE-аналізі. Реалізація управлінських SEE-дій за результатами SEE-аналізу складових результативності будь-якого процесу у функціонуванні систем базується на принципах достатності, достовірності, оперативності, точності, холістичності, адекватності, комплексності і системності. Загальний алгоритм SEE-управління містить: виявлення та формулювання проблеми; підготовку й обробку інформації про стан системи; генерування варіантів можливих управлінських рішень на основі SEE-аналізу; формулювання критеріїв та відбір дієвих управлінських рішень; прийняття управлінських рішень (SEE-дії) на підґрунті оцінювання складових результативності певних процесів у функціонуванні

системи протягом певного проміжку часу з урахуванням SEE-ризиків та SEE-резервів з розробкою відповідних рекомендацій; доведення управлінського рішення до відповідних виконавців та/або інституцій; організацію виконання управлінського рішення; контроль за виконанням прийнятих рішень; координацію (коригування) за результатами контролю; аналіз результатів прийнятого управлінського рішення з метою створення банків типових рішень [1, с. 149]. Для забезпечення управління за цим алгоритмом необхідні такі складові: індикатори результатів SEE-аналізу, які достовірно відображають стан системи, у тому числі F-імпульси (фактори); інструментарій, за допомогою якого реалізуються прийняті рішення, що поряд із відомими характеристиками містить також і сукупність показників складових результативності процесів; фахівці та інституції, що ідентифікують стан системи і приймають та реалізують відповідне управлінське рішення. Зазначене потребує моніторингу балансу станів складових результативності, зокрема, характеристик якісної складової цієї результативності, які передують досвідові – апріорному стану (лат. *a priori* – з попереднього), та таких, що набуті з досвіду – апостеріорного стану (лат. *a posteriori* – з наступного). У цьому контексті пропонуємо наступну матрицю (таблиця 1).

Таблиця 1.

Матриця моніторингу балансу станів складових результативності

Характеристика показників ефективності (апріорний стан)	Характеристика показників масштабного продукту – ПРИЧИНА		
	Клітинка I	Клітинка II	Клітинка III
$J_E > 1$ (<i>E зростає</i>)	$J_K > 1$ (<i>K зростає</i>)	$J_K = 1$ (<i>K=const</i>)	$J_E < 1$ (<i>K спадає</i>)
	Характеристика показників результативності (апостеріорний стан) – НАСЛІДОК ($J_R = J_K \cdot J_E$)		
$J_E = 1$ (<i>E=const</i>)	Клітинка IV $J_R > 1$ (<i>R зростає</i>)	Клітинка V $J_R = 1$ (<i>R=const</i>)	Клітинка VI $J_R < 1$ (<i>R спадає</i>)
$J_E < 1$ (<i>E спадає</i>)	Клітинка VII Один з випадків: $J_R > 1, J_R = 1, J_R < 1$	Клітинка VIII $J_R < 1$ (<i>R спадає</i>)	Клітинка IX $J_R < 1$ (<i>R спадає</i>)

Індекси J_R , J_K , J_E розраховуються у коефіцієнтах як відношення відповідних показників складових результативності до базисних значень.

Джерело: розроблено автором.

Таблиця 1, яку можна застосувати для будь-якої складної системи, зокрема для характеристики складових результативності процесів на промислових підприємствах, належить до прикладного аспекту вимірювання ефективності/результативності й сприяє науковому обґрунтуванню та реалізації управлінських рішень щодо них. У цій таблиці вміст клітинок I, II, IV, V є *бажаними* станами стосовно значень складових показників результативності на відміну від вмісту клітинок VII (клітинка характеризує *нестійкий* стан) та III, VI, VIII, IX (вони характеризують *небажані* стани). Достатню кількість різноманітних прикладів соціо-еколого-економічних систем від підприємств до регіонів України та інших країн щодо заповнення вмісту таблиць типу таблиці 1 наведено у монографії [12]. Попадання значень складових результативності до вмісту клітинок *нестійких* чи *небажаних* станів сигналізують про можливі SEE-ризик у подальшому функціонуванні підприємств (регіонів, країни) як систем і потребують реалізації відповідних *заходів* (економічних, техніко-технологічних, маркетингових, логістичних, соціальних, організаційних, екологічних, нормативно-правових, інституціональних, інноваційних, інвестиційних тощо) щодо виходу із цих станів із з'ясуванням *причин* попадання відповідних значень показників до вмісту певних клітинок. Таке з'ясування причин має ґрунтуватися на моніторингу зовнішнього та внутрішнього середовищ системи (підприємства, регіону, країни), яка досліджується. Це, своєю чергою, сприятиме прогнозуванню поведінки системи (зокрема, підприємства) на основі аналізу тієї її поведінки, котру було зафіксовано до реалізації зазначених вище заходів на основі застосування відповідної стратегії [14, с. 57]. Подальший результативний розвиток підприємств як систем (наслідок) потребуватиме в конкурентному середовищі оновленої стратегії. Така стратегія має ґрунтуватися, до прикладу, на покращенні такої якісної складової результативності, як ефективність процесу.

Реалізація механізму SEE-управління відбувається з використанням SEE-аналізу (шляхом його здійснення, інтерпретації результатів цього аналізу та наданням відповідних рекомендацій), враховує SEE-резерви і SEE-ризики, уможлиблює здійснення SEE-прогнозів можливого подальшого розвитку систем, що потребує відповідних SEE-дій такого управління.

Висновки. В сучасному конкурентному середовищі методика вимірювання ефективності будь-якого процесу в діяльності промислових підприємств як якісної складової результативності цього процесу з метою управління має прикладне значення. В цьому контексті нами запропоновано матрицю моніторингу балансу станів складових результативності), індикатори (показники), заходи та інструментарій для формування стратегії діяльності та розвитку підприємств, які можна використати в контексті SEE-управління на базі авторських моделей складових результативності, котрі є елементом наших подальших розвідок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Буреннікова Н. В., Ярмоленко В. О. SEE-управління на базі складових результативності як засіб підвищення дієвості процесу функціонування складних систем: сутність, методологія. *Бізнес Інформ*. 2016. № 1. С. 145-152.
2. Демченко А. О., Момот О. І. Про сутність понять «ефективність» та «результативність» в економіці. *Економічний вісник*. 2013. № 3. С. 207-210.
3. Смець Ю. Г. Економічна ефективність як основа конкурентоспроможності підприємства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2013. № 769. С. 156-160.
4. Літвінова В. О. *Економічна ефективність: сутність та форми*. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2014. № 2. С. 43-45.
5. Mescon M. H., Khedouri F., Albert M. Management. Addison-Wesley Educational Publishers, Incorporated, 1988. 288 p.
6. Піддубна Л. І. Конкурентоспроможність економічних систем: теорія, механізм регулювання та управління: монографія. Х.: ПНЖЕК, 2007. 368 с.

7. Пожуєв О. В. Сучасні методи оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2011. Вип. 44. С. 193-196.

8. Тарнавська Н. П. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теорія, методологія, практика. Тернопіль: Економічна думка, 2008. 570 с.

9. Мочерний С. В. Економічна теорія. К.: Академія (Альма-матер), 2003. 656 с.

10. Климаш Н. І. Науково-теоретичні аспекти сутності понять «ефективність» та «результативність». *Наукові праці ІУХТ*. 2009. № 28. С. 124-25.

11. Олексюк О. І. Економіка результативності. К.: КНЕУ, 2008. 362 с.

12. Буреннікова Н. В., Ярмоленко В. О. Результативність функціонування складних економічних систем аграрного спрямування: монографія. Вінниця: ВНАУ, 2017. 168 с.

13. Ярмоленко В. О., Поліщук Н. В. Складові результативності функціонування складних систем як об'єкти моделювання. *Вісник Черкаського університету. Серія: Економічні науки*. Черкаси: ЧНУ. 2012. № 33(246). С. 86-93.

14. Буреннікова Н. В. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 11. С. 53-63.